

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből, Kedden Május 9-dik napján, 1815-dik esztendőben.

Frantzia Ország.

Az a' *Constitúciónális Akta*, mellyet Napoléon, megfontolás és helybehagyás végett, a' Májusi mezőn a' Választó *Collegiumok*' eleibe akar terjeszteni, az arra kinevezett személyek által már megkészített. Az April. 23-kikán költ Monitört, melyben e' kiadatott, minthogy a' közösülés félbe szakasztva van. rendkívül való alkalmatosságon vette a' *Bétsi Beobachter*. Itt következik: —“

„Napoléon Isten' kegyelméből 's a' Constitúció által Frantzia Császár; köszönet minden jelenvalóknak és jövődöbelieknek. —

„Az ólta, hogy huszonöt esztendőknél előtte a' Frantziák' kivánsága által az országlásra hivattattunk, a' Constitúciónak formáit különbkülömb időkben a' nemzeteknek szükségekhez és kivánságokhoz képest, a' tapasztalás' tudományának használása által tökéletesebbíteni iparkodtunk. A' birodalomnak Constitúziói ehez képest azon egymás után kijött Aktákból formáltattak vala, mellyek a' népnek elfogadása által megerössítették. A' mi célzásunk a' vala ekkor, hogy egy Európai nagy Szövetségi Systemát organizáljunk, mellyet, mint az időnek lelkevel és a' pallérozódásnak előmenetelével megegygyézőt, felvetünk vala. Hogy erre eljuthassunk, hogy

ezt tökéletesítsük, 's oly kiterjedésüvé és állandóva tegyük, mint a' milyenre alkalmas vala, több féle belső intézeteknek végrehajtását elhalasztottuk, a' mellyek különösen a' polgárok' szabadságának oltalmaztatására valának határntatva. Mostantol fogvást pedig nintsen egyéb célunk annál, hogy Frantzia országnak boldogságát a' közösleges szabadságnak megerössítettése által neveljük. Ebből a' következik, hogy a' mi Constitúciónkon, Senatus-Consúltumáinkon, és egyéb Aktáinkon, mellyek által ez a' birodalom kormányoztatik, különbkülömb fontos változásokat kell tennünk. Ily megfontolással, 's azt akarván, egy részről hogy az eddig valók között az, a' mi jó és hasznos, megtartattassék, más részről, hogy a' mi birodalmunknak Constitúziói minden tekintetben a' nemzet' kivánságaihoz és szükségéhez, valamint szintén azon békességes állapothoz, mellyet mi Európával fenn tartani ohajtunk, alkalmaztattassanak, meghatároztuk magunkban, hogy a' népnek különbkülömb rendelkezéseket projektáljunk, mellyeknek az a' céljok, hogy az ő Constitúzióit modifikálják és tökéletesebbítsék, a' polgárok' jusainak minden szükséges kezességet szerezzenek, a' képviselői Systemának egész kiterjedést adjanak, a' közbenlévő tisztviselői karokat minden megkivántató tisztességgel és hatalommal felru-

házzák, egy szóval, a' politikai szabadságnak és személyes bátorságnak legnagyobb gráditsát a' legnagyobb erővel és azon egy pontra való intézéssel, öszszetsatolják azért, hogy a' külső országok a' Frantzia népnek függetlenségét és koronánknak méltóságát megbetsűljék. —

„Erre nézve az itt következő tzikkelyek, mint a' kirodalom' minden Constitúzióinak kiegészzítettésekre szolgáló Akta, vettetődjenek az egész Frantzia országban lévő minden polgároknak szabad és közönséges elfogadása alá.

Első Titulus. Közönséges Intézetek.

1) Tzik. A' birodalom' Constitúziói nevezet szerint a' VIII-dik esztendőben *Frimaire* 22-dikén költ Constitúzió-nális Akta, a' X-dik esztendőben *Thermidor* 14 és 16-dik napján 's a' XII-dik esztendőben *Floral* 28-dikán kiadott *Senatus-Consultum*, a' következő rendelkezések által modifikáltassanak. — 2) A' törvényhózó hatalom a' Császár és két Kamarák által gyakoroltatik. — 3) Az első Kamara, melly a' *Pairék* Kamarája örökség szerint való leszen. — 4). Ennek tagjait a' Császár nevezi-ki, a' kik és az ő fiú maradékaik, egyenes linéában, az idősebbről idősebbre, következnek megváltozhatatlanúl. A' *Pairék*' száma meghatározatlan. A' fiúnak való fogadás nem ad *Pairi* méltóságot a' fogadott fiúnak. A' *Pairék* 21 esztendős koroktól fogva bėjárnak az ülésekbe, de tsak 25-dik esztendőjében bírnak tanátskozó voksal. — 5). A' *Pairék* Kamarájában a' Birodalom *Cancellarius* az Előülő, vagy pedig azon esetben, melly a' XII-dik esztendő *Floraljának* 28-dikán kijött *Senatus-Consultum'* 51-dik tzikkelyében kifejeztetve van, a' kamarának a' Császár által kineveztetődő valamelyik tagja. — 6) A' Császári familia' tagjai az örökségnek rendje szerint törvényes *Pairék*. Az ő ülőhelyek az Előülő után következnek; a' magok 18-dik

esztendőjében bėjárnak az ülésekbe, de tsak 21 esztendőjében bírnak tanátskozó voksal. — A' második kamara, a' képviselők Kamarája, a' nép által választatik. — 8). Tagjainak száma hatszáz huszonkilentz; ezeknek legalább is 25 esztendősöknek kell lenni. — 9). A' Képviselők kamarájának Előülőjét maga a' kamara választja első ülésének kezdetében; ez megmarad hivatalában a' kamarának megújittatásáig; az ő kineveztetését a' Császár erőssíti-meg. — 10) A' képviselők kamarája maga vizsgálja-meg a' maga tagjainak meghatalmazó leveleiket, 's ő mondja-ki, mikor valamelyik eránt kérdés támad, hogy bírnak-é illendő hitelességgel. — 11). A' képviselők kamarájának tagjai, úti és az ülések alatt való költségül annyit kapnak, a' mennyit a' *Constituens* Gyűlés határozott volt. — 12). Ezek ismét mindenkor választathatnak. — 13). A' képviselők' kamarájának törvényesen minden öt esztendőben meg kell egészszzen újittatni. — 14). A' két kamaráknak tagjai közzül egy is el nem fogattathatik ha tsak éppen a' büntételen nem találhatik, sem pedig valamely *criminalis* vagy fenyítő politziai tárgyra nézve az ülések alatt nem üldöztethetik, külömben, hanem tsak azon kamarának határozására, a' melyhez tartozik. — 15). Adósságért egy is el nem fogattathatik közzülök a' gyűlésnek öszszehivattatásától fogva az utolsó ülés után 40 napokig. — 16). *Pairék*, *criminalis* vagy fenyítő politziai dolgokban, a' törvényektől meghatározatva lévő formák szerint, önnön kamarájok által íteltethetnek-meg. — 17) A' *Pairnek* és Képviselőnek minden hivatalbéli emberek választathatnak, kivéven a' számadás' állapotját illetőket. Hanem a' *Préfektusok* és *Al-Préfektusok* tsakugyan nem választathanak azon *Departament* vagy *Kerületbéli Választó-Gyűléstől*, a' melly ő alájok tartozik. — 18). A' Császár *Státus-ministerek*et és *Státustanátsosok*at küld-bé a' kamaráknak üléseikbe, de a' kik tsak

ügy birnak tanátskozó voksal, ha Pairek vagy pedig a' néptől választatott képviselők lévén, tagjaik a' kamaráknak. — 19). A' Ministerek, a' kik tagjai a' Pairek' vagy képviselők' kamaráknak, vagy pedig az Országlószéknek rendelkezéséből lesznek jelen az ülésben, szükséges magyarázatokat adnak a' kamaráknak, mikor az ő nyilatkoztatások a' Státus' javára nézve ártalmas nem lesznek. — 20). A' két kamarák' ülései közönségesek; mindazonáltal titkos biztossága (Commissióvá) változhatnak által; a' Pairek kamarája tudni illik, ha azt tiz tagok, a' képviselők' kamarája pedig, ha huszonöt tagok kívánnyák. Az Országlószék is kívánhattya, hogy titkos biztossággá változzanak által a' kamarák (vagy, a' mi tsak egy rekeszszék-ki a' közönséget) ha valamely nyilatkoztatást akar azokban tétetni. Hanem a' tanátskozások és voksolások minden esetben tsak közönségesen lehetnek. — 21). A' Császár tovább teheti, elhagyhatja, és el is oszlathatja a' képviselők' kamaráját. Az ő proklamatiója, melly által ő az elosztást kimondja, meghívja az Választó Gyűléseket más Választásra, 's az új képviselőknek öszszegyülekezéseket legfeljebb hat hónapra határozza-meg. — 22). Azon idő közben, mikor a' képviselő kamarának ülései félbeszakasztatnak, avagy mikor ez a' kamara eloszlatódik, a' Pairek' kamarája nem tarthat gyűléseket. — 23). Törvént az Országlószék projektál; a' kamarák azokon való változtatásokat projektálhatnak: de ha az Országlószék ezeket a' változásokat el nem fogadja, kéntelenek a' kamarák úgy voksolni azokra, a' mint az Országlószék projektálta. — 24). A' kamaráknak jussok van az Országlószéket meghívni, hogy valamely meghatározott tárgyra nézve törvént projektáltasson, 's hogy ezt a' projektáltatandó törvényt formába is szedhessék. Ezt a' kívánságot akár melyik kamara meg teheti. — 25). Ha egy ilyen rendbeszedett törvény valamelyik kamarában helybehagya-

tott, ekkor ettől a' másiknak által küldetetik, és ha ettől is jóvá hagyattatik, akkor a' Császár eleibe vitettetik. — 26). A' biztosóknak tudósításaikon 's Ministereknek azon törvényekről szolló előadásokon kívül, mellyeket a' kamarák' eleibe akarnak terjeszteni, és a' számadásokon kívül, semmi egyéb leirt beszédet nem lehet égygyik kamarában is felolvasni. —

Második Titulus — a' Választó Gyűlésekről 's a' választás' módjáról.

27) Tzik. A' Departamentek' és Kerületek' választó gyűléseik megtartatnak a' X-dik esztendő *Thermidorának* 16-dikán költ Senatus Consúltummal megégygyezőleg, az itt következő változásokkal — 28) A' Kantonoknak gyűléseik minden esztendőnként való választásaik által bétöltik a' Választó Gyűlésekben addig megüresült helyeket. = 29). Az 1816-dik esztendőtől fogvást minden Departamentbéli Választó Gyűlésnek egy Paire lesznek holtig való 's más által ki nem pótoltható előülője, kit a' Császár e' végre a' Pairek' kamarájából fog ki nevezni. — 30). Ugyan ezen időpontol fogvást minden Departamentnek Választó Gyűlése, nevez minden Kerületbéli Választó Gyűlésnek előülőjévé és Vice-elölülőjévé ugyan ennek tagjai között egygyet-égygyet; a' melly végre a' Departament Választó Gyűlése tizenegy napokkal hamarább öszsze gyűl, mint a' kerületeké. — 31). Minden Departament és Kerület maga nevez-ki annyi számú képviselőket, a' mennyi az ide mellékelt Aktában és laistromban az 1 szám alatt meghatározott. — 32). A' képviselők egész Frantzia országból mindenünnét választathatnak. Minden Departament vagy kerületbéli Gyűlés, a' melly a' Departament' vagy Kerület' határán kívül való képviselőt választ magának, tartozik ezért egy helytartót is választani, kinek szükségesképpen a' Departamentből vagy a' Kerületből valónak kell lennie. — 33). A' szorgalmatoskodás, kézmív, és kereskedésbéli tu-

lajdonnak különös képviselői lesznek, kiket a' Departamenteknek Választó-gyűléseik a' kereskedő és az ő tanátskamaráiktól kiszittetendő laistrombol neveznek-ki a' 2-dik szám alatt lévő tábla szerint.

(A' végezte a' jövő pénteken következik). —

Hat titulusokból és 67 tikkelyekből áll ez a' tóldalék-, vagy kiegészítő Constitutzió. — A' napokban azon helyen menvén-el Párisban egy tisztességes öltözetű ember, a' holaz e'féle apró újságokat kiabálva árulják; 's egy ilyen árus néki is ajánlván, még újan, ezt a' Constitutzió-nalis Aktát, így felelt az ember: *Barátom, én nem olvasom az e'féle periodicus irásokat.*

April. 22-dikén egy Dekretum jött-ki ezen Constitutzióra nézve, melly által a' parantsoltotik, hogy az országban minden titoknokságoknál, municipálitásoknál, ítélőszéki Cancellariáknál, notariális és minden egyéb ilyen jegyző tábláknál laistromok nyittassanak-ki, mellyekbe a' magok voksaikat minden Frantziák béírják t. i. ezen Constitutzióra nézve, a' melly voksoknak öszszeszámoltatása végezetre Párisban a' Májusi gyűlésben esik-meg, melynek kezdete Május' 26-dikára van meghatároztatva. Mintegy 30,000-re teszik közönségesen az ezen gyűlésre az egész országból kineveztetett személyeket. —

Ugy vélekedik a' *Bétsi Beobachter*, hogy ha Bonaparte meg akarná a' világ előtt mutatni, hogy melyikre tartja őtet a' Frantzia nép méltónak, a' koronára-é vagy pedig örökös számkivettetésre, ezt semmivel jobban meg nem mütathatná, mint az által, ha a' *Májusi* mezőre két vedret kitétetne, 's ezen 30,000 választóknak szabadságot, de igaz szabadságot engedné, hogy a' ki őtet kívánna, az égygyikbe, a' ki 18-dik Lajost, az a' másikba vesse a' maga vokását. És valameddig éz a' választás ilyen szabadsággal nem esik-meg, nem lehet mondani hogy az 1793-ik esztendőbéli Jákobinusok-

nak, 's azon 1815-dik béli Prétoriánusoknak munkája ne legyen az ő választatása, a' kik őtet *Elbából* vissza hozták.

Anglia.

Angouleme Hertzegné Apr. 21-dikén *Londonba* érkezett, 's az ott lévő Frantzia Királyi Követ' házába szállott-bé. — A' *Falmouthi* kikötő helybe számos szállító hajót gyűjtöttek össze, mellyek *Lisbona* felé eveznek-el sietséggel, hogy onnét is 10,000 Portugallus katonát szállítsanak *Ostendé*hez. —

Napoléonnak Elba szigetéről való elszökésére nézve hevesen beszéllett Marquis *Wellesley* (a' L. Wellington testvére) a' Parlamentom' felső házában: — Megmondott volt, úgy mond, a' Fontainebleaui Alkú előtt, hogy olyan hitszegő emberrel kötésre lépni nem lehet: 's e' még is megessett, 's tsak egyedül a' szavainak is hitel adatott. Lord *Castlereághnak* nem kellett volna halgatni; a' hadakozást folytatni kellett volna. Sőt, mikor *Bonaparte* már *Elba* szigetén volt, ott is gondviselés alá lehetett volna őtet vétetni, minekutánna megtudták Ministereink, hogy Frantzia országban öszszeesküvést vettek munkába, 's már tsak egy fő vezér kerestetett. — Lord *Liverpool* fájlalta, hogy a' Fontainebleaui kötéstől fogva már egy esztendő eltelt, 's a' nemes Marquis úr még is hamarébb nem boldogította a' Parlamentomot a' maga bölts észrevételei által. — *Londonban* egy *Playfaix* nevű ember a' hadi Ministerhez Lord *Bathurst*hoz 's a' Fr. Király Ministeréhez *Chatréhez* menvén, őket figyelmetessé tette volt a' Bonaparte öszszeesküvése eránt, 's azzal vádolta őket a' nevezett *Playfaix*, hogy az ő jókor tett intéseit nem fordították haszonra. Most tehát ezen vádra is felelt Lord *Bathurst* a' Parlamentomban, azt mondván, hogy sem ennek a' *Playfaixnak* sem pedig még egy *Caramin* nevűnek feladásaik nem voltak

oly nyilvánosságosok, hogy azokból a Bonaparte visszajövetelére célzó plánumot bizonyosan kihozni lehetett volna.

Hadi Tudósítások.

Egy Kurir már *Riminiből* hozta a fő hadi szállásról Május 1-ső napján indult tábori tudósítást, a mely e' képpen következik: —

„Az ólta, hogy F. M. L. Gr. *Neiperg* a *Ronco-vizén* való általmenetelt végrehajtotta, melly után az ellenségnek a maga kemény fekvését *Cesena* mellett oda kelle hagyni, ez a maga egész erejét *Savignano* és *Rimini* között gyűjtötte össze, 's úgy mutatatta, mintha azt várná, hogy ott a miéink üssenek réá. A' mi fő vezérünk *Báró Frimont* April. 26-dikán ide maga elment, hogy a *Forli* mellett készen álló tartalék seregeket magához vévén, közönséges és határozó következésű ütközetet tegyen az ellenségre: de a' ki nem várta bé őtet, hanem 27-dikben *Savignano*t és *Rimini*t oda hagyta, 's a' mi előljáró seregeinktől a' F. M. Lajtnánt *Gróf Neiperg* vezérlése alatt egész *Cattolica* ig kergettetett, a' hol a' miéink 28-dikban már öszszegyülekeztek vala, de már tsak a' hátuljáró ellenséges sereget érték-bé, 's a' vizen még azon estve általmenvén tovább folytatták az ellenségnek kergetését; *Gambice* mellett egy ellenséges tanyára réá rontottak, azt elszélesztették, *Pesaróba* is bérontottak, foglyokat is hoztak-bé, kik között tisztek is többen vannak —

„A' minden valóságos megverekedést kerülő ellenséges armádát az után is folytatában kergettetette a' fő vezér szűnés nélkül való iparkodással; a' Gen. *Báró Geyppert* vezérlése alatt lévő előljáró csapatok 29-dikben már bémentek vala *Fanóba*, 's megakadályozhatatlanul nyomúlnak előbb előbb, ámbár minden hidakat elront maga után az ellenség 's a' tenger mellett lé-

vő égyetlenegy útat is a' maga hajóiról szüntelenül ágyuztatja. —

„Tudója lévén az ellenség a' maga gyengeségének, úgy látszik, hogy *Ankonát* is oda akarja hagyni. Oly hírek érkeztek, hogy a' Király és Királyné April. 29-dikén három Fregátokra felültek volna. —

„Most már eljött az ideje, hogy a' mi fő vezérünknek a' Nápolyi armáda ellen még *Bolognában* Aprilis' 16-dikán elintéztetett plánuma közönségesé tét-tessék. Midőn az ellenség az *Ankona* felé való hátráláshoz hozzá fogott és tsak annyi ellentállást mutatott, hogy a' hátrálásközben való öszszezavarodást elkerülhesse, ekkor oly határozás tétetett részünkről, hogy őtet a' F. M. Lajtnánt *Gróf Neiperg* osztálya kísérje, míg ellenben az alatt F. M. Lajtnánt *Bianchi* *Bolognából* *Florenzián* által *Foligno* felé sietséggel előnyomúlni rendeltetett, oly véggel, hogy a' Királyt a' Nápolyi Státusokba való megérkezésben megelőzze 's őtet a' maga fő városától elvágja. F. M. Lajtnánt *Gróf Neipergnek* a' volt eleibe adattatva, hogy az ellenséget tettetett megtámadások által tsalogassa, tartóztassa, 's tsak fontos akadályoknak elhárítatásokra fordíttson erőt. Az a' sebesség, mellyel F. M. Lajtnánt *Báró Bianchi* ezt a' nagy és terhes útat megtette, valamint szintén az ellenségnek F. M. Lajtnánt *Gróf Neiperg* által az *Ankona* felé menő úton való foglalatoskodtatása is, oly jó kimenetellel megestek, hogy a' *Nápolyi* Király tsak kisőrevette eszébe az ellene munkába vétetett hadi mozdulásoknak valóságos ezézésát, úgy hogy F. M. Lajtnánt *Bianchi* April. 28-dikán már *Folignoba* megérkezett, mikor az ellenség még *Pesaróban* állott. —

„Már kételkedni sem lehet azon, hogy az ellenséges armáda a' fő rárost el nem érheti, és hogy hátúlról F. M. Lajtnánt *Gróf Neipergtől* nyomattatván, nem soká

a' F. M. Lajtnán *B. Bianchi* seregére találván, széllyel oszlik, 's e' képpen fog öszszezavarodva iparkodni azon, hogy járatan útakon az országnak napkeleti vidékeire eljuthasson. F. M. L. Báró *Bianchi* már hozzá is fogott volt az ellenséges armádának előre küldetett tsapatok által való nyúghatatlankodtatásához, 's *Gubbionál* egy seregére rá találván, azt vissza verte, és sokakat fogságra ejtett, 's a' többeket elkergette *Fossonbrone* felé. —

Májor *Sunstenau* a' Generálltábtól, és Kapitány *Lecomte* az ágyuzóktól, név szerént említettnek, hogy magokat a' *Ronco* vizén való általmenetel alkalmatosságával megkülömböztették.

Elegyes dolgok.

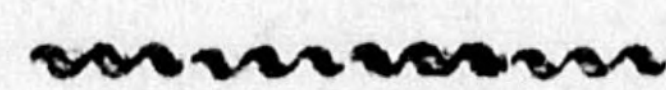
A' Bétsi Vándorló szerént Párisban két katona a' napokban beszédbe elegyedvén egymással, kérdi égygyik, hogy hát mi újság? — a' másik újságot nem tudván mondani, az Elbától fogva Párisig való útozást fejezte-ki Frantzia könnyű elmésséggel ilyen gráditsonként: A' *Tigris* úgymond a' kalitzkából kironzott. A' *tsuda* állat harmad napig a' tengeren maradt. A' *Gonosz* ember Frejus mellett kiszállott. A' *Ragadozó* Grenobelbe megérkezett. Az *Országok* ostromlója Lyonba bėjött. *Napoleon* Fontainebleauban meg hált. A' *Császár* ma a' Thuilleriába várattatik.

Kadixból azt írják a' Gibráltári levelekben, hogy ott Genarális *Mirandát* a' titkos ítélőszék kötél által való megfojtásra ítélte, 's ez rajta bé is töltetett.

Napoléon minden katona osztályokba rendkívül való Biztosokat küldött széllyel, a' kik igen szélesen kiterjedő hatalommal ruháztattak-fel.

Egy *Amsterdami* levélben, melly onnét 22-dikben indult útnak, az iratik, hogy egy Spanyol fegyveres tsoport *Biskaya* felől hajón jöven, *Bayonnéhez* kiszállott légyen.

Erössítik, hogy *Napoleon* a' *Morning Chronicle* nevű újság' irójának Londonban, az ő hozzá mutatott szolgálataiért, a' *Betsület* Legiónak ezimerét ajándékba küldötte légyen.

Egy Mártzius' 26-dikán költ Dekretom által meghatározottatott, hogy a' *Hertzeg Berthier*, mint a' Királyi testörző sereg Kapitánnya' jószágai Frantzia országban elfoglaltattassanak.

Hiradás.

Minden rendbéli személlyeknek tudára adatik, hogy Tekéntetes Nemes *Győr* Vármegyében Szent Márton Mező Varosában egy approbatus Szem-Orvos *Braun* János lakik, a' ki számtalan világtolanszeméllyeket, 's azok közt vakon születtetteket is szerentséssen meg gyógyított, azért azok, a' kik segítségével élni akarnak magokat nálla bátran jelenthetik, ő lehető rajtok segétteni, vagy se? mindjárt megfogja határozni, de a' gyógyíthatóktul-is mind addig meglátásokat meg nem nyerik jutalmat nem kíván.

Május' 6-ik napján adtak 100 Forint Huszas penzért 389 1/2 forintot Váltótzédulában. Egy Császár aranyért 18 forintot 8 krt.

Horvát Istvánhoz Horvát András.

*Der ewige Frieden in der gelehrten Welt ist nicht wünschenswerth.
Ich wünsche einen hartnäckigen kritischen Krieg. — Tinte ist nicht Blut.*

Statistik des Königreichs Ungern, von Martin Schwartzner, Pest 1798. p. 288. b)

Fel gyujtotta hevem' Könyved, láng lettem egészen;
Bár, tudod, eddig - is nem utolsó nemzeti tűzzel
Izzadozott Kebelem. Lehetetlen vólt vala szünnöm,
Míglen néki meredt szemmel végére nem érnék.
Nem tudták, mi bajam, Kiknek közösűlni külömben
Kellett vólna velem; tiz 's több kérdésre felelni
Néma levék; éhség vagy egyéb, elmémbe sem ötlött;
Mert mindent, valamit mondál, fel falni akarták
Meg hájolt szemeim. Mint egy álomba merültnek
Nagy Lajos' és Hunyadink' árnyékai száltak előmbe.
Már ismét Kinisit láttam, biztatni vitézit,
A' mikor ajkáról: *Fiaim most rajta!* füleembe
Hangzott; Es mikor a' Tarokat halmokra rakatta,
'S Hőseit a' test - hegyre vivén, vigadásra fakasztá:
Ott vóltam; hallám az öröm - riadásokat. Onnan
El késért Könyved Mátyást meg látni Budára.
Ott láttam mindent, valamit most látni akarnék:
A' bel - 's kül Földnek színét pardutzban; az Aszszony
'S Szűz Sereget nyusztos mentében, Kar peretzekkel
Ékeskedve, magyar szó zengett nyelveken; a' szín
Ifjúság magyar Odáit dallotta ebéd közt.
Osztán a' roppant Könyves - ház' ajtai nyíltak; —
Felséges látás! A' könyvek' tengere fénylett
Kötve piros bársonyba, ezüst sark, kaptsa - is olyan
Falkáján ragyogott; az arany bíborra ki varva
A' szomszéd Osztály-Könyveknek kérgein égett
Részét fedte selyem takaró, száz fele virágok,
Annyi remek 's tsoda szépséggel rá tűzve valának;
Mind azok a' Szűzek hímezték, a' kik Atyáik' ;
Házát elhagyván, tsendesb életre vonultak,
'S a' szent Oltárnál örökös gyászt venni magokra
Esküttek, közt nem tartván e' földi tünethez.

O

Igy tisztelte Magyar Mátyás a' könyveket! Immár
 Kérdezem: A' magyar Udvarban nem volna magyar Könyv?
 Nemzeti Felségét betsülő Mátyásnak ezernyi
 Könyvei közt nem volna magyar? Nem, nem hiszem; úkor
 Vádlás ez, Schwartner! szégyen tolladnak örökkön!
 Mely kormot mazolsz nyelvünkre, te rajtad
 Fog száradni; se Zápor eső, se folyó le ne mossa
 E' szennyet rólad, 's lelked száz évig az undok
 Stix partyán keseregje bűnét, míg végre meg unván
 A' borzas Révész panaszd', közepébe merítsen.
 Meg várom még - is, ha talán meg bánnya szidalmát,
 'S meg tzáfollja hamis vádlását: átkomat én is
 Akkor vissza veszem, 's haragom meg szünik eránta.
 Emberi gyarlóság tsalatódva hibázni; de meg más
 Véteni készántag, 's valakit meg tsalni akarva.
 Még gonoszabb nyakasan vétkében tudva meg állni;
 'S ez valamint rút elme - fekély: ugy Férfi karakter,
 'S nagyra - betsült érdem, meg vallani tántorodását. —
 Schwartner! meg botlott etseted; de te rajta segithetsz,
 Kérődzvén sértő szüléményeden. Erre Házadnak
 Int szentsége, 's magyar nyelvünk, és hira nevednek.
 Ezt ha teszed - de tsak így - kész leszsz a' béke közöttünk.
 Ellenben, te magyar Védő! munkádnak örülhetsz.
 Ott Lajos és Mátyás nyujtyák koszorúdat; emitten
 Nemzeted' áldását nyerted: Neved élni fog érte,
 Mig magyarul szóllunk. Légyen úgy! kívánnya Barátod. *)

*) *Schwartner Márton* Urnak Diplomatikájában és Statistikájában, az ujjabb kiadások szerént, *Horvát István* Ur, olyan vádokat, és allításokat találván, mellyeket sem a' Magyar Nyelvnek igazi Történetével, sem a' Nemzet' tulajdon Anyai Nyelve eránt való buzgóságával, sem pedig Nagy Lajos és Hunyadi Mátyás ditső-Fejedelmeinknek egy országos Nemzeti Nyelveránt való gondoskodásaikkal megnem egyeztetetett, hogy e' Nagy Tekéntetet érdemlett méltán nyertt Tudós Urnak e'féle hibás állításai még jobban el ne terjedgyenek; ezekről ilyen Tzímü tudós Irásat nyomtattatta ki:

Nagy Lajos és Hunyadi Matyás Hires Magyar Királyoknak védelmettetések a' Nemzeti Nyelv ügyében. Tekéntetes Tudós Schwartner Márton Ur vádjai és költeményei ellen. Irta Horvát István, T. N. Fehér Vármegyének Tábla Birája. Pesten. Trattner Janos Tamás betüivel. 1815. Mely későbbben ilyen Tzím alatt:

Vertheidigung der berühmten Könige Ungarns Ludwig des Großen, und Mathias Corvinus in Betreff der ungarischen Sprachkultur, wider die Anklagen und Erdichtungen des Herrn Professors Martin von Schwartner, Übersetzt aus dem Ungarischen des Herrn Stephan von Horvát Gerichtstafel Beysitzer der löbl. Stuhlweissenburger Gespannschaft. Pest 1815.

Német -Nyelvre is lefordított; mint a' mellyen Schwartner Ur Munkáit írja és ezeket az olvasó Világ széltire olvassa.

Midön pedig ebből egy Nyomtatványt megküldött volna Jó-Baráttjának *Horvát András* Urnak; ezen szerentsés Költeményes elméjü Ur, ki-is, Fő Tiszt. *Dréta Antal* Zirczi Pilis és Pásztói Apátornak, Felszen-teltetése' alkalmatosságával ajánlott 's azután ezen Tzím alatt:

Zircs Emlékezete. Irta Horvát András Téli Plébanos. Budán a' Királyi Magyar Uni-

versitás Betüivel. 1814.
 ékesen ki-is nyomtattatott, sok nagy és szép tulajdonságokkal bővelkedő Verseiről diszesen elhíresedett, Anyai Nyelve iránt mindenkor buzgó Nemzetünk' és Ditső Fejedelmeink' Védőjének annyira megörült; hogy poétai tüzsel el telvén, Jó-Baráttjához [*Horvát Istvánhoz*] feleletül ezen Verseket írta.